

Буличев Андрій Олегович, начальник науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук;

Буличева Наталія Анатоліївна, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

УМОВИ ВИНИКНЕННЯ КОРУПЦІЇ В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Корупція є однією з найголовніших проблем, що негативно позначаються на функціонуванні системи МВС України. Насамперед вона паралізує довіру суспільства до відомства, крім цього, не дає змогу персоналу виконувати завдання та функції, визначені державою.

Тому розв'язання проблеми корупції нині є одним із найактуальніших. У цьому контексті пріоритетним напрямом роботи МВС України є вдосконалення заходів із запобігання та протидії корупції серед співробітників, оцінювання корупційних ризиків тощо.

Удосконалення наявних і запровадження нових антикорупційних заходів має призупинити тенденцію щодо підвищення рівня корумпованості органів й установ системи МВС України, забезпечити ефективну її діяльність.

До основних умов корумпованості, на наш погляд, належать такі:

- налаштованість службовців використовувати роботу в особистих корисливих інтересах;
- наявність у їхньому середовищі осіб з високим рівнем матеріального добробуту, досягнутого шляхом незаконної діяльності;
- орієнтованість на високі стандарти життя без належного матеріального забезпечення;
- неузгодженість і надмірна кількість нормативно-правових актів, що регулюють правовий механізм протидії корупції.

Правовими умовами корупційних правопорушень є:

- дискредитація права як основного інструменту регулювання життя особи, суспільства і держави;
- брак загальних адміністративно-правових заборон на різні види корумпованої поведінки, які могли б виконувати функції заходів ранньої профілактики корупційних правопорушень;
- численні прогалини в законодавстві, що регламентує оподаткування доходів працівників системи МВС України;
- невизначеність норм низки галузей та інститутів законодавства, що створює об'єктивне підґрунтя для неконтрольованого свавілля з боку правозастосовувачів.

Психологічними умовами корупційних правопорушень слід вважати такі:

- сформоване в суспільній свідомості уявлення про беззахисність громадян перед чиновниками;
- утверджені традиції отримання незаконної винагороди на державній службі;
- низький рівень солідарності населення з нормами про відповідальність за підкуп;
- правова пасивність значної частини населення.

До умов корупції в системі МВС України, пов'язаних безпосередньо з особою працівника, належать такі:

- несформованість принципового неприйняття корупції в будь-яких її виявах;
- хибне уявлення про службову солідарність, унаслідок чого приховують факти корупції з боку працівників системи МВС України;
- низький рівень психологічної підготовки, що не дає змоги протистояти тиску з боку колег і соціуму щодо прийняття корупції як норми в повсякденному житті;
- недоречний конформізм у взаєминах із безпосереднім керівником, який або не бере участі у протидії корупції, або безпосередньо сприяє її поширенню серед підлеглих;
- неохочість вирішувати питання шляхом згладжування суперечок за умов суворого дотримання норм закону, недопущення спроб підкупу;
- несформованість здатності приймати й виконувати рішення, керуючись як нормами закону, так і принципом соціальної справедливості.

Умови, що спричиняють поширення корупції в системі МВС України, можна розглядати за сферами діяльності, зокрема:

у сфері економіки:

- економічна нестабільність, яка виявляється в знеціненні грошового утримання працівників системи МВС України, що схиляє їх до пошуку інших, здебільшого незаконних, джерел доходів;

- існування групи людей, здатних за своїми матеріальними можливостями залучати співробітників системи МВС України до корупційних правопорушень;
- відсутність диференційованої оплати праці;
- заборона на додатковий заробіток. Нині передбачено лише один виняток стосовно додаткового заробітку, який пов'язаний з викладацькою та науковою діяльністю. Проте й він не розв'язує загальної проблеми, пов'язаної з можливістю легальним шляхом заробити додаткові гроші, передусім у випадках, коли співробітник системи МВС України гостро їх потребує;

у правовій сфері:

- недосконалість адміністративно-правових заборон на різні види корумпованої поведінки;
- висока латентність корупції в системі МВС України;

3) у сфері *управлінської діяльності*:

- низький рівень інформаційного, наукового та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у сфері протидії корупції;
- неефективний механізм взаємодії правоохоронних органів у протидії корупції;
- нестабільність, некомпетентність в управлінні системою МВС України, що пов'язано, зокрема, з постійною зміною керівництва.

Водночас учиненню корупційних правопорушень *керівним складом* органів й установ системи МВС України сприяють інші групи умов:

політичні: ігнорування організованої злочинності як складової корупції; брак ефективного політичного механізму щодо позбавлення повноважень за компрометацію серед населення корупційними правопорушеннями;

правові: неузгодженість чинного антикорупційного законодавства; недосконалість адміністративно-правових заборон на різні види діяльності, пов'язані з корупційними ризиками;

управлінські: низький рівень інформаційного, наукового та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у сфері протидії корупції в системі МВС України; неефективний механізм взаємодії правоохоронних органів у протидії корупції; використання статусу працівника системи МВС України для неправомірного втручання в діяльність інших державних і недержавних органів; корупційні зв'язки з органами влади та ЗМІ; використання в особистих інтересах службової інформації; відсутність ротації кадрів; ігнорування фактів корупції в системі МВС України; корупційно небезпечна поведінка (непотизм і протекціонізм).